

НАЦІОНАЛЬНА НАУКОВА МЕДИЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
НАЦІОНАЛЬНОГО ФАРМАЦЕВТИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (м. ХАРКІВ)
СЕКЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ МЕДИЧНИХ БІБЛІОТЕК
УКРАЇНСЬКОЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ

МЕДИЧНІ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ: ДОСВІД, ТРАДИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
м. Харків, 20–21 травня 2020 року

Київ – Харків
2020

**ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕКИ
І СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ
ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ**

Киричок Ірина Василівна

директорка

ORCID iD 0000-0002-0505-5364

Борисова Оксана Павлівна

завідувачка відділом комплектування документів

Заговора Марина Вікторівна

завідувачка сектором культурно-просвітницької роботи та МБА

Наукова бібліотека

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Анотація: У статті розкрито взаємодію бібліотеки зі студентською громадою університету з метою укріплення зв'язків та реалізації соціальних проєктів, що позитивно впливають на професіоналізацію особистості. Окреслені ціннісні орієнтації та мотивації волонтерської діяльності майбутніх лікарів, набуття ними важливих професійних компетентностей і соціальних зв'язків.

Ключові слова: бібліотека, студенти-медики, благодійність, волонтерство, професіоналізація особистості.

Підготовка до майбутньої професії для студентства є основним, але не єдиним завданням. Студенти – активна і мобільна частина молоді, яка швидко реагує на зміни в суспільстві, тому є нагальна потреба в певній підготовці їх до виконання не тільки професійних, а й соціальних ролей як в матеріальній, так і духовній сферах людської діяльності. Адже життєвий шлях людини, самореалізація у професії насичені різноманітними подіями, творчими проєктами та задумами, і під час навчання важливим є формування у студентів образу майбутньої професійної діяльності. Актуальним залишається морально-етичне виховання і залучення молоді до волонтерського руху, особливо коли функції волонтерської роботи тісно пов'язані з майбутньою спеціальністю [1, 3, 7].

Для студентської молоді медичного вишу волонтерство виступає і як засіб фахової підготовки. Суттєве значення у формуванні особистості майбутнього лікаря має його рівень загального розвитку та самовиховання. Однією з характеристик сучасного медичного працівника є духовно-етична сторона його діяльності, адже саме такі риси, як гуманність, емпатія, милосердя, мають бути невід'ємними складовими професійних компетентностей лікаря-професіонала. Низький рівень його духовно-моральної культури неминуче призводить до порушення деонтологічних засад професійної свідомості та медичної діяльності, деформації клініч-

ного мислення, соціальних установок лікаря у відношеннях до пацієнтів і колег. [4, 8].

Харківський національний медичний університет (ХНМУ) є лідером студентського волонтерського руху серед вишів України, який налічує сьогодні понад дві з половиною тисячі учасників.

Якщо звернутися до історії нашого вишу, ще на початку 1920-х років студенти тоді ще Харківського медичного інституту активно долучались до волонтерського руху. За їх ініціативи була створена ліга «Друзі дітей», що допомагала голодуючим і безпритульним дітям, яких на той час було багато в місті у зв'язку з тяжкими лихами – неврожаєм і голодом в Україні; надавали допомогу у боротьбі з важкими епідемічними захворюваннями, проводили санітарно-просвітницьку роботу, брали участь у відновленні залізничного транспорту, розвантажуванні палива, ремонті будівель Харкова тощо. Вже у післявоєнні роки студенти нашого вишу допомагали відновлювати місто, яке постраждало від нацистських окупантів, пізніше організували пересувну амбулаторію, проводили обстеження сільського населення Харківської області, були й інші проекти – волонтерський рух набирив обертів [9].

Кращі традиції продовжуються, і вже на сучасному етапі, у 2013 році, в ХНМУ було відкрито відділення молодіжної університетської волонтерської служби паліативної та хоспісної допомоги «Era Caritas» (Era милосердя). Студенти-медики надають психологічну допомогу пацієнтам, які страждають на невиліковні та інфекційні хвороби, ветеранам, пораненим бійцям, дітям.

Бібліотека є невід'ємною частиною академічного середовища, освітньо-наукового процесу вишу, важливим осередком культурного і духовного виховання студентської молоді, професійного становлення майбутніх фахівців. Виконуючи свою культурно-просвітницьку і виховну місію, університетська бібліотека є для них майданчиком для розвитку талантів, реалізації творчих здібностей, створення та підтримки різноманітних соціальних, громадянсько-патріотичних та благодійних проєктів [5].

Взаємодіючи зі студентством, бібліотека сприяє професіоналізації майбутніх лікарів, а також: укріплює зв'язки із студентською громадою, більш успішно реалізує різноманітні проєкти, збагачується новими ідеями, отримує додаткову допомогу в роботі тощо.

Наукова бібліотека ХНМУ не залишилась осторонь волонтерської діяльності вишу. Активна взаємодія бібліотеки зі студентським самоврядуванням привела до дієвої співпраці та участі у різноманітних волонтерських акціях, серед яких «Коробка хоробрості» для хворих дітей, збір коштів на придбання необхідних засобів для лікування хворих, акції на підтримку малечі з дитячих будинків, поранених бійців тощо [2, 6].

Логотип проєкту

У 2016 році університетська бібліотека започаткувала власний благодійний проєкт «Світ у дитячих долоньках», мета якого – організація дозвілля дітей, що потребують особливої уваги, в першу чергу, пацієнтів онковідділень дитячих лікарень та вихованців дитячих будинків Харкова. Проєкт

об'єднує небайдужих людей і вийшов за межі університету. Окрім співробітників і студентів ХНМУ, його підтримують і колеги з інших вишів, і бібліотекарі, і небайдужі містяни – допомагають формувати набори для творчості (малювання, ліпки, аплікації, оригамі тощо).

Але пріоритетним завданням залишається залучення до проєкту представників саме студентської спільноти ХНМУ. Разом із бібліотекарями-волонтерами студенти університету відвідують пацієнтів онкологічного відділення Харківської обласної дитячої клінічної лікарні № 1, передають матеріали для творчості та дозвілля дитячому будинку № 3 і для «Коробки хоробрості», що у гематологічному відділенні Харківської міської дитячої клінічної лікарні № 16. Сьогодні до волонтерського загону проєкту «Світ у дитячих долоньках» входять співробітники Наукової бібліотеки та студенти ХНМУ, а також студенти Національного фармацевтичного університету України. Волонтери проєкту готують та проводять заняття з реалізації творчих здібностей дітей-пацієнтів, допомагають їм та їхнім батькам зануритись у чарівний світ творчості та на деякий час забути про те, що вони знаходяться у лікарні.

Волонтери – студенти ХНМУ

Йде підготовчий процес.

І бібліотекарі, і студенти-медики активно працюють з маленькими пацієнтами, знаходять спільні теми для розмов, навчають їх та навчаються самі, підтримують і надихають на скоріше одужання. Під час роботи з

хворою дитиною та її батьками, часто виснаженими тривалим лікуванням та перебуванням у стаціонарі, нестабільним, а іноді й негативним настроєм та небажанням спілкуватися, студенти волонтери набувають професійних навичок толерантного відношення до пацієнта, його рідних, вміння вислухати скарги, відчувати настрій, знайти правильні слова для підтримки й тему для спілкування, проявляти емпатію і милосердя, бути психологом для хворої людини, працювати у нестандартних ситуаціях. У кожного з них своя тактика й мотивація, але результат завжди один для всіх – це радість зустрічі та щирі посмішки на дитячих обличчях.

Творчий процес.

Чому саме студенти частіше стають волонтерами? Мотивація у кожного може бути різною:

- **ідея** – визначає основні принципи волонтерської діяльності. Кожен відповідає на важливі питання для самого себе – для кого та для чого це роблю, чим можу допомогти саме я та інші;
- **емпатія** – прояв емоційного співпереживання іншій людині, вміння правильно співвідносити свої власні вчинки, думки і емоції зі станом іншої людини;
- **потреба у спілкуванні** – впливає на позитивний емоційний стан, сприяє новим знайомствам, налагодженню комунікативних зв'язків, оволодінню новими знаннями та навичками;
- **професійне становлення та самореалізація** – існують реальні умови для формування особистості майбутнього фахівця, набуття важливих професійних навичок, емоційної взаємодії, розв'язання нестандартних ситуацій, реалізації творчих здібностей тощо.

Таким чином, волонтерська діяльність є складовою культурно-просвітницької та виховної місії університетської бібліотеки, важливим чинником у підтримці активної громадської позиції студентської молоді, впливає на організацію та забезпечення сприятливих умов її соціалізації шляхом проведення спільних заходів. Залучаючи студентів-медиків до волонтерської діяльності, участі у благодійних акціях та проєктах, бібліотека сприяє професіоналізації особистості майбутнього лікаря, набуттю фахових компетентностей, вихованню духовно-етичної культури, становленню важливих життєвих, ціннісних орієнтацій.

Література:

1. Бондаренко З. П. Волонтерська робота у вищому навчальному закладі / З. П. Бондаренко // Вісник Запорізького національного університету. – 2008. – № 1. – С. 25–30.
2. Винокурова Я. Э. Развитие волонтерского движения в библиотеке университета / Я. Э. Винокурова, А. П. Карпенко // Бібліотеки і суспільство : рух у часі та просторі : матеріали наук.-практ. інтернет-конф. присвяченої 210-річчю Харк. нац. мед. ун-ту та 95-річчю Наук. бібліотеки ХНМУ, Харків, 5–12 жовт. 2015 р. / Харк. нац. мед. ун-т ; [редкол. : І. В. Киричок, Т. Б. Павленко, Н. Д. Гаєва]. – Харків, 2015. – С. 39–41. – Режим доступу : <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/9897>.
3. Волонтерська діяльність студентів під час навчання у ВНЗ [Електронний ресурс] / А. Л. Мусевич, О. Л. Остапчук. – Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/21806>. – Назва з екрана. – 14.02.2020.
4. Кардашевська Г. Е. Професійні ціннісні орієнтації майбутніх лікарів / Г. Е. Кардашевська // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – 2013. – № 15. – С. 70-75.
5. Киричок І. В. Бібліотека і студентство : творчий діалог та партнерство / І. В. Киричок // Бібліотеки і суспільство : рух у часі та просторі : матеріали II Науково-практичної Інтернет-конференції, Харків, 24-31 жовтня 2016 р. / Харк. нац. мед. ун-т ; [редкол. : І. В. Киричок, Т. Б. Павленко, Н. Д. Гаєва]. – Харків, 2016. – С. 3–6. – Режим доступу : <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/13936>.
6. Киричок І. Волонтерська діяльність бібліотек ВНЗ : [доповідь-презентація на педагогічній майстерні «Бібліотечна інноватика» в рамках XIV Міжнародної методичної школи-семінару «Сучасні педагогічні технології в освіті», 2 лютого 2017 р., НТБ НТУ «ХПІ»] / І. Киричок. – Харків, 2017. – 21 слайд. – Режим доступу : <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/15629>.
7. Козубовський Р. В. Студентська молодь як важливий ресурс волонтерства / Р. В. Козубовський // Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Педагогіка. Соціальна робота / гол. ред. І. В. Козубовська. – Ужгород: Говерла, 2013. – Вип. 28. – С. 76–78.
8. Литвиненко І. С. Роль волонтерства у професіоналізації особистості студентів-психологів в умовах ВНЗ / І. С. Литвиненко // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. – 2013. – Т. 2, вип. 10. – С. 191–195.
9. Очерки истории Харьковского медицинского института / редкол.: В. А. Задорожный, Б. В. Алешин, В. А. Белоусов [и др.] ; Харк. мед. ин-т. – Харьков, 1969. – 293 с.